

УДК 358.422-048.35

КОРИТЬКО О.І., провідний науковий співробітник, кандидат технічних наук,
доцент, старший науковий співробітник
ПІДЧИБІЙ Л.В., науковий співробітник

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ, МОЖЛИВОСТІ І ФІНАНСОВОЇ ВИГОДИ ВИРОБНИЦТВА ТАКТИЧНОГО ЛІТАКА ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ В УКРАЇНІ ЗАМІСТЬ ЗАКУПІВЛІ АНАЛОГІВ ЗА КОРДОНОМ

Розглядаються проблеми забезпечення Повітряних Сил Збройних Сил України єдиним типом тактичного літака. З цією метою аналізуються аспекти його виробництва в Україні

Ключові слова: національне виробництво, переозброєння, життєвий цикл, тактичний літак

Сьогодні актуальною проблемою ефективної діяльності Повітряних Сил Збройних Сил України (ПС ЗС України) є заміна всього парку тактичної авіації на єдиний тип тактичного літака, що може успішно знищувати авіацію противника поряд з якісним виконанням інших задач тактичної авіації. Очевидно, що противником є Російська Федерація (РФ). РФ має сотні важких винищувачів родини Су-27 (Су-30, Су-33, Су-34, Су-35). Також ще залишились МиГ-29 і МиГ-31. Надходять і Су-57.

Виникає закономірне питання: на який тип потрібно замінити наші Су-24, Су-25, Су-27, МиГ-29, котрі на разі близькі до повного випрацювання ресурсу, щоб успішно протидіяти агресору?

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що Командувач ПС ЗС України генерал-полковник Сергій Дроздов пропонує прийняти рішення про закупівлю за кордоном єдиного типу тактичного літака. Делегації ПС ЗС України побували в різних країнах у різних авіавиробників для оцінки можливості закупівлі згаданого єдиного типу тактичного літака. Останнім часом йдеться про закупівлю винищувачів F-16 покоління 4++, так як це зроблено в Польщі [1].

Проте наразі основна частина існуючої загальної проблеми – заміни всього парку тактичної авіації України на єдиний тип тактичного літака – залишається невирішеною. Чи можливо, чи доцільно, чи фінансово вигідно вирішити цю проблему шляхом організації виробництва подібного літака в Україні? Чи буде це дотриманням вимог української військово-технічної політики, одним із аспектів котрої є спрямованість на забезпечення ПС ЗС України технікою національного виробництва?

Щоб дати відповідь на ці запитання потрібно більш детально й конкретно з'ясувати, який саме тип тактичного літака доцільно й принципово можливо серійно виготовляти в Україні?

Тут потрібно розуміти, що літак 5-го покоління F-35 США, напевно, не продадуть Україні суто з політичних міркувань. Китайські літаки 5-го покоління F-20 і F-31 ще не дійшли до стадії продажу. Закупівля Су-57 РФ принципово неможлива з політичних причин. До того ж він не є літаком 5-го покоління, а лише 4++. Тому варто відзначити, що для України найближчою перспективою все ж таки залишаються лише літаки покоління 4++ [4].

З іншого боку, створити “з нуля” тактичний літак покоління 4++ з високими тактико-технічними характеристиками науковий і технологічний потенціал, наприклад Державного підприємства «Антонов», дасть змогу тільки приблизно за 6...8 років при належному державному фінансуванні. Тому одним із бюджетних варіантів вирішення проблеми, при якому економляться кошти й час, є саме серійне виробництво українських версій тих типів тактичних літаків покоління 4, що вже є на озброєнні ПС ЗС України. Експлуатація, ремонт, модернізація, дрібносерійне виготовлення запчастин до них вже майже налагоджено, і це в межах теперішнього фінансування! Щодо їх серійного виробництва, як нам здається, залишається нелегкий, але лише один крок.

“Кандидатами” для здійснення цього можливо розглядати один із двох тактичних літаків. Це або Су-27, або МиГ-29. Їх наразі відновлюють і ремонтують відповідно на Державному підприємстві “Львівський державний авіаційно-ремонтний завод” і на Запорізькому державному авіаційному ремонтному заводі “МиГремонт”. Кожен завод вже має те найважливіше, що потрібне для початку найшвидшого розгортання вітчизняного серійного виробництва вже незабаром, а саме:

1. Технологічні карти для ремонту частин планера або їх заміни.

2. Можливості виготовлення окремих частин планера для заміни пошкоджених.

Наповнити виготовлений планер двигунами, електронікою, зброєю в змозі український військово-промисловий комплекс (ВПК) [2].

Викладені вище ключові факти дають можливість зробити низку висновків і порівнянь, які наведені в таблиці.

Таблиця 1

Порівняння наслідків закупівлі F-16 з можливим озброєнням тактичним літаком національного виробництва

Порівняння / Наслідки	Закупівля аналога Су-27 або МиГ-29 типу F-16	Серійне виробництво тактичного літака
1	2	3
Вартість літаків	Оплата в доларах США, 50 і більше млн. за літаки різних модифікацій і часу виробництва	Ринкові ціни на літаки виробництва України зазвичай у 2-3 рази менші світових
Експлуатація, життєвий цикл	Організація з нуля, перенавчання персоналу, витрати, що можуть переважати вартість самих літаків	Налагоджено, доплата не потрібна

Кінець таблиці 1

1	2	3
Наземне обладнання	Повна заміна, перенавчання персоналу, додаткові витрати	Налагоджено, доплата не потрібна
Можливості реекспорту, експорту	Ні, питання реекспорту вирішує уряд США	Так, питання експорту вирішує Уряд України
Застосувати зброю українського виробництва	Обмежено	Не обмежено
Маневрові характеристики	Гірші з кожною модифікацією, є накладні конформні баки, вага збільшується	Кращі
Оплатити заміну покриття основних і запасних аеродромів на асфальтобетонне	Потрібно через підфюзеляжний повітрозбірник	Не потрібно. Конструкцією передбачено захист входів повітрозбірників
Стандарти НАТО, інтеграція в структуру управління НАТО	Так	Так
Можливості модернізації	Ні, потрібен дозвіл Уряду США	Так
Запчастини	Потрібно оплачувати в доларах США й ввозити із-за кордону. Ембарго у випадку криз різного характеру в Україні	Виготовлено в Україні
Можливість спільного виробництва	Ні, потрібен дозвіл уряду США	Так, адже Китай виготовляє версії Су-27 як J-16 і зацікавлений у співпраці, особливо в галузі авіадвигунів

В Україні виготовляють не самі зразки озброєнь, а їхні глибоко модернізовані і значно поліпшені версії відповідно до можливостей українського ВПК [3]. Модернізований тактичний літак не повинен бути кроком назад, чи на місці, це має бути крок вперед:

надзвукова крейсерська швидкість польоту на безфорсажному режимі роботи двигунів;

впровадження елементів технології СТЕЛС, наскільки це можливо, враховуючи наявну специфічну конфігурацію винищувачів;

радіолокаційна станція з фазованою антенною решіткою тощо.

Висновки:

початок серійного виробництва українського тактичного літака в найкоротші терміни можливий, а дрібносерійне виробництво запчастин до Су-27 і МиГ-29 майже вдалось налагодити вже зараз;

тактичний літак українського виробництва покоління 4++ не має експортних, модернізаційних та інших обмежень на відміну від F-16;

вартість закупівлі, експлуатації, забезпечення життєвого циклу F-16 у ПС ЗС України, вже при першій приблизній оцінці, принаймні в декілька разів перевищує вартість організації серійного виробництва, переозброєння, експлуатації, життєвого циклу української версії тактичного літака;

маневрові і низка технічних характеристик майбутнього українського тактичного літака можуть бути кращими за F-16;

враховуючи те, що сам винищувач F-16 покоління 4++ не має якихось особливих і вирішальних переваг над винищувачами противника, й те, що при захмарній загальній вартості переозброєння, є можливим у даний час закупити лише невелику кількість F-16, вирішення за допомогою цього проблеми достатньо переконливого протистояння кількісній перевазі противника є нереальним;

свого часу виділення значних коштів на закупівлю Україною французьких вертольотів Airbus H225, як на наш погляд, може мати негативні наслідки для розвитку вертольотобудування України, котре зараз перебуває лише на етапі становлення. Тому виділення коштів на початок національного виробництва тактичного літака й відмова від закупівлі F-16 чи його аналогів, є актом підтримки української військово-технічної політики, промисловості, економіки, ПС ЗС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Командувач Повітряними Силами виступає за отримання F-16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mil.in.ua/uk/news/komanduvach-povitryanymu-sylamy-vystupaye-za-otrymannya-f-16/>.
2. Підчибій Л.В. Щодо проблеми створення перспективного тактичного винищувача Повітряних Сил України // Зб. наук. праць Державного науково-дослідного інституту авіації. – К.: ДНДІА, 2018. – Вип. № 14(21). – С. 55–57.
3. Пащенко С.В., Кубарь С.В., Мавренков О.Є. Методика визначення раціональних варіантів модернізації бойових тактичних літаків з урахуванням граничних термінів їх експлуатації // Зб. наук. праць Державного науково-дослідного інституту авіації. – К.: ДНДІА, 2020. – Вип. № 16(23). – С. 54–59.
4. Тараненко В.В., Коцуренко Ю.В. Технічний обрис перспективного тактичного багатофункціонального літака // Зб. наук. праць Державного науково-дослідного інституту авіації. – К.: ДНДІА, 2020. – Вип. № 16(23). – С. 22–28.